

KATILIM ESASLI SİĞORTACILIĞIN TARİHSEL SEYRİ

İslam Aleminin Sigorta İle Tanışması

19. Asır

Osmanlı
Dönemi

Ahi Teşkilatı

Lonca Teşkilatı

Yardım Sandıkları

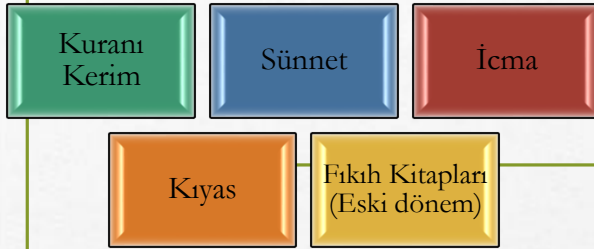

DENİZ TAŞIMACILIĞI

Deniz yoluyla taşınan malların
sigortalanması

KATILIM ESASLI SİĞORTACILIĞIN TARİHSEL SEYRİ

Dinimizin temel kaynaklarında sigortacılık faaliyetinin meşruiyetine dair açık hüküm bulunmamaktadır.

İslam Alimlerinin bu hususta fetva verme ihtiyacının ortaya çıkması

Sigortanın caiziyeti hususunda lehte ve aleyhte farklı fetvaların verilmesi

1. GÖRÜŞ

**Geleneksel
Sigorta caiz
değildir**

Sigorta sözleşmesi alım
satım sözleşmesi ile
kıyaslanmıştır.

Belirsizlik (garar) unsuru
taşımaktadır denmiştir.

Belirsizlik neden istenmez?

- Haksız Kazanç
- Tartışmaya sebebiyet
verme durumu

Sigorta sözleşmesinin
geçersiz bir sözleşme
olduğu vurgulanmıştır.

Haram olduğu
kastedilmemiştir.

HARAM
DEĞİL

Az da olsa, sigortada faiz,
kumar ve risk transferi
vardır diyenler de olmuştur.

SÖZLEŞME

- GARAR

=

CAİZDİR

**Belirsizlik Giderilirse Sözleşme
Caizdir.**

2. GÖRÜŞ

**Geleneksel
Sigorta
caizdir**

Sigorta sözleşmesi alım satım sözleşmesi ile kıyaslanmıştır.

Sözleşmede yer alan belirsizliğin (garar) sözleşmeyi geçersiz kılacak derecede aşırı belirsizlik içermediği ifade edilmiştir.

Tarafların karşılıklı rızasını içerir.

Suistimal edilmemesi için
regülasyon ve denetime tabidir

Karşılıklı taahhüt içerir ve ihtimale
dayalı bir ihtiyacın görülmesi
amaçlanır.

3. GÖRÜŞ

**Geleneksel
sigorta
caizdir**

İslami hükümle bir işlemin yasak olduğu ifade edilmişse, o zaman o ticari veya finansal işlemin yapılması yasaktır.

Sigorta sözleşmesinin alım satım sözleşmesinden farklı bir sözleşme türüdür.

Özü itibarıyla faizin haramlığı(kesin ve açık) gibi bir haramlık yoktur.

Eşyada asıl olan ibahadır temel kuralı uyarınca ticari ve finansal işlemlerde asıl olan işlemin helal olmasıdır.

Farklı Bir Sözleşme Türü

Özü İtibarı ile Haram Değil

Mübahlık Asıldır.

Diyanet İşleri Başkanlığı Fetvası

- Sosyal sigortalar
- Karşılıklı sigortalar
- Ticari sigortalar
- Birikimli Hayat sigortası ile BES (Varlıkların dinen meşru enstrümanlar ile değerlendirilmesi şartıyla)

Caizdir.

- Tanımlanmış fayda esasına dayalı hayat sigortası
- Konusu din tarafından yasaklanmış olan sigortalar

Caiz
değildir.

Diyanet

- Genel anlamda geleneksel sigorta sözleşmesi müşteri açısından caizdir.

AAOIFI

- Geleneksel sigorta sözleşmesi belirsizlik sebebiyle geçerli değildir

BAZI ÖNEMLİ KAVRAMLAR

“al-ghorm bil ghunm” (no reward without risk) Kar riskle beraberdir. Bir kişinin teşebbüslerinde riskle ilişkilendirmeden kar elde etmeyi bekleyemeyeceği anlamına gelir.

“al-kharaj bil daman” (with profit comes liability) Kar sorumlulukla beraberdir. Meşru veya helal kazanç elde etmek için teslim etme sorumluluğu, telafi etme sorumluluğuna katlanmak gerekir

Risk > 0 Kar > 0

Risk = 0 Kar > 0

Gharar-Belirsizlik: Sözleşmedeki kapalılığı ifade eder. Bu da taraflar açısından risk oluşturur. Giderilmesi mümkündür. Sistematiik olmayan risk içerir.

Ghunm-Risk-Belirsizlik: İşin mahiyetindeki kapalılığı ifade eder. İşin doğasında vardır. Kaçınmak mümkün değildir. Hem sistematiik hem de sistematiik olmayan riski ihtiva eder.

Kumar

- Haram olmasının illeti ahlaka ve cemiyet hayatına zarar vermesi sebebiyledir.

- Coğu haram olan şeylerin azı da haramdır.

- Kumarda alınan yada kaybedilen meblağın bir sınırı yoktur.

- Kumar ortaya para veya diğey koyarak oynanan talih oyunudur.

- Kumarda istenirse risk önlenebilir.

- Kumarda taraflar kaybetmeyi göze alıp, bir ihtiyacı karşılamayı değil oyun aracılığıyla emeksiz zenginleşmeyi amaçlarlar.

- Kumarda yardımlaşma veya dayanışma özelliği ve niyeti yoktur. Aksine karşı tarafı mağlup etme niyeti vardır.

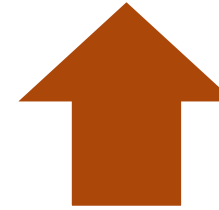
SÖZLEŞMELERİN RUHU VE ŞEKLİ

Sözleşmenin Ruhu

Sözleşme yapılırken
asıl maksat ve
niyeti ifade eder.

Sözleşmenin Şekli

Sözleşmede
yazan amaç ve
niyeti ifade eder.

Tarafların Niyet ve
Amacı

Mutabık

Sözleşme Metni

Satış= Bu arabayı 100 bin TL karşılığında sana sattım.

Bağış= Bu arabayı karşılıksız sana bağışladım.

?= Bu arabayı 100 bin TL karşılığında sana bağışladım.

Bağış = Tek taraflı yükümlülük ≠ Karşılık (İvazlı olmaz)

UYGULAMA MODELLERİ

GELENEKSEL SİGORTAYA MESAFELİ YAKLAŞANLARIN ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

Amaç

- Geleneksel sigortalara ihtiyatlı yaklaşanların sigorta ihtiyacının karşılanması.

Nasıl bir çözüm?

- Geleneksel sigorta sözleşmesinde var olduğu kabul edilen belirsizlik unsurunu ortadan kaldırmak için sözleşmenin teberru-hibe esaslı olabileceği üzerinde durulmuştur.

Tekâfül Modelinin Temel İlkesi

Hibe esaslı sözleşme: Sözleşme hibe esasına dayalıdır. Hibe, ivazsız bir sözleşme olup, sözleşmenin sadece bir tarafı için yükümlülük doğurduğundan, karşı (diğer) taraf yükümlülük altına girmemektedir. Hibe statüsü ile belirsizlik unsurunun sözleşmenin içeriğinden çıkarılması amaçlanmıştır.

İslami Sigortacılık

- Türkiye modeli
- **Tekafül Modeli**
- Kooperatif Modeli
- Geleneksel uygulama

Tekafülün Ortaya çıkışı

- Sudan
- Malezya
- Ortadoğu

Tekafül Uygulama Biçimleri

- Vekalet modeli
- Mudaraba modeli
- Karma model

Tekâfûl Modeli İlke ve Uygulaması

Katılım Sigorta Şirketi(Tekâfûl Operatörü):

Risk fonunu yönetim ücreti karşılığında yönetir ve fonun ödemeler için yetersiz kalması durumunda fona faizsiz borç verir. İlkesel planda sadece aracı durumundadır. Uygulamada ise geleneksel sigorta şirketi gibi riski üzerine alabilmektedir.

Sigortalılar

Tazminat veya
Birikim/
bakiye iadesi

Prim/Bağış

Yönetim Ücreti

Karşı Hasen
(Faizsiz Borç)

Risk/Hibe Fonu:

Hibe olarak ödenen primler/bağışlar ile hasarlar ödenir.

Tekâfül Modelinin Sorunları

1

Uygulama ile ilke arasında tutarsızlık

Uygulamada sözleşme hibe esaslı değil:

- Sözleşme her iki taraf (şirket ve poliçe sahibi) için yükümlülük doğurmaktadır.
- Geleneksel sigorta sözleşmesinde olduğu gibi.

2

Operasyonel zorluklar

Risk paylaşımı olmamaktadır:

- Katılımcılara ait risk fonunda açık olduğu takdirde, sermayedar fona borç(karz) vermek zorundadır.
- Riskin paylaşılması amacıyla katılımcılara rücu etmek rekabet koşulları açısından tercih edilmemektedir.

3

Anlaşılması ve anlatılması zor

Fonun tüzel kişiliği ve sahipliği yoktur.

Katılımcıların bağışının toplandığı fonun tüzel kişiliği bulunmamakta ve fonun kime ait olduğu hususu tartışmalara sebebiyet vermektedir.

4

Yanlış konumlandırma

Tekâfûl Modeli Nasıl Uygulanmalı?

İlkeleriyle uygulaması tutarlı olmalıdır.

- Sigorta sözleşmesinin hem esas hem de biçim olarak tam bir hibe sözleşmesi gibi uygulanması
- Fonda açık olduğu zaman müşterilerden açığın tamamlanmasının istenebilmesi
- Hibe fonuna mümkünse tüzel kişilik verilmesi veya tüzel kişilikteki amacı sağlayan bir statüye kavuşturulması
- Sermayedarın borç verme yükümlülüğünün ortadan kaldırılması.

Tekâfûl modelinin doğru uygulanabileceği operasyonel yöntem kooperatif veya mütüel sigorta yapılarıdır.

TEYSİR MODELİ

- ŞERİ KURUMSAL
YAPI İÇERİSİNDE
-DANIŞMA KOMİTESİ
NEZARETİNDE

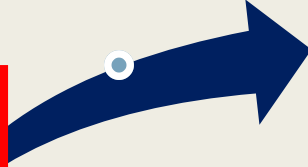
1

1) Dinen meşru olan konu
ve risklerin teminat altına
alınması

2

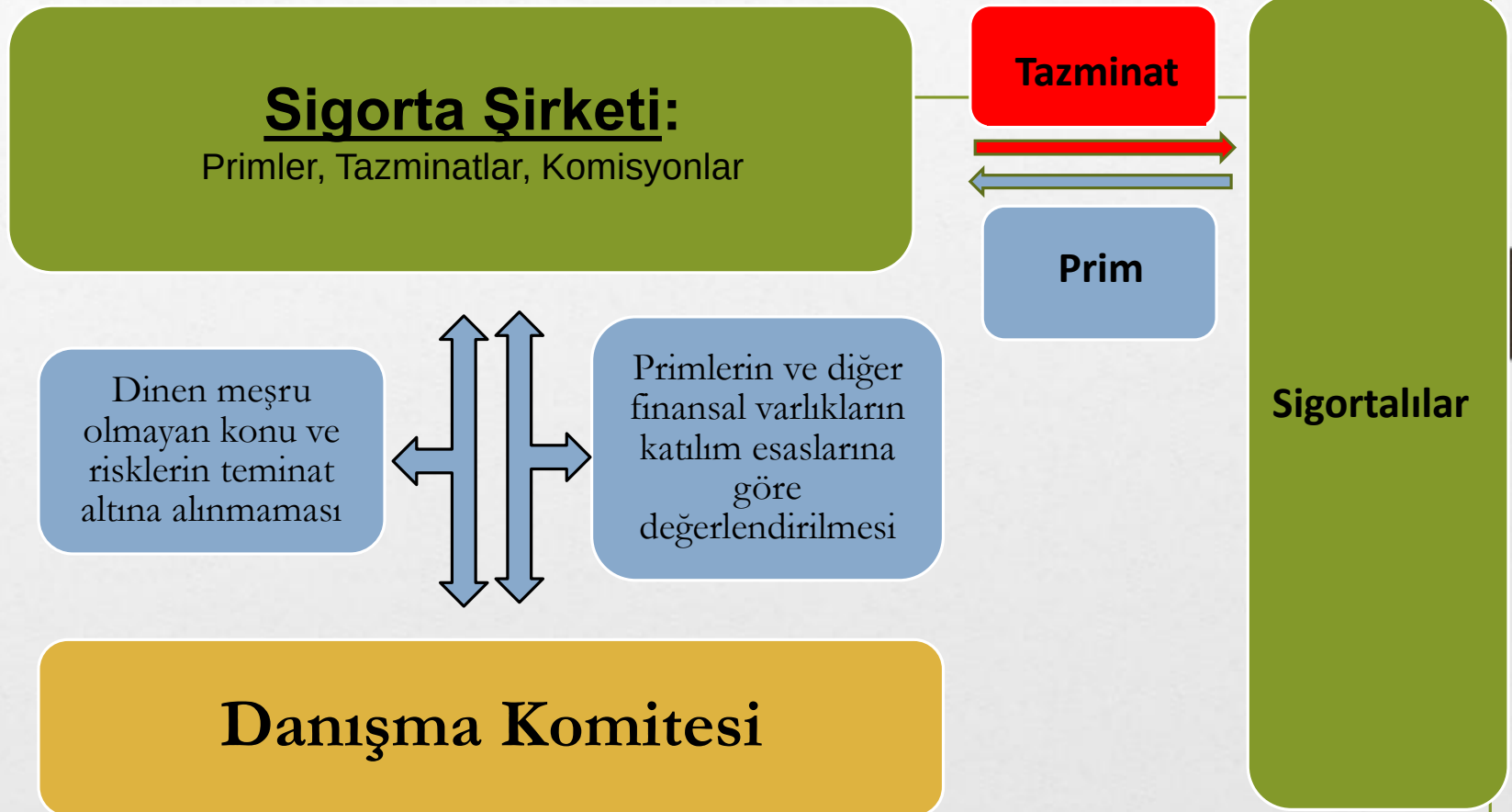
2) Finansal varlıkların
katılım esasları
çerçevesinde yönetilmesi

İki temel
özellği
vardır.

İslam Hukukuna uygun bir modeldir.

Türkiye Modelinin İşleyişi

TEYSİR MODELİ

**Zorunlu
olmayan
uygulamalar**

Sözleşmenin hibe
esaslı olması

Vekâlet gibi
ücretlendirme,
mudarebe gibi kar
paylaşım yöntemleri
belirlenmesi

Sermayedar
fonlarının ayrıştırılması

Tüzel kişiliği haiz fon
kurulması

İade, bakiye veya
borç (karz) ve benzeri
uygulamalar

TEYSİR MODELİNİN AVANTAJLARI

İlkeleriyle tutarlıdır

Operasyonel ve mali yükü azdır

Kolay anlaşılabilir ve anlatılabilir

Kendi kendini denetleyen modeldir

Türkiye'ye özgün bir uygulamadır.

Amaçlanan Nedir?

- Fıkhi açıdan doğru ve tutarlı olanı yapmak
- Sadeliği esas alarak sektörün gelişimini hızlandırmak
- Ülkemizi takip eden ülke konumundan takip edilen öncü ve rehber ülke konumuna getirmek

Diğer Uygulama Platformları

Kooperatif/Mütüel Model

Model, karşılıklılık esasına dayanır. Aynı tehlikeye maruz kalan kişilerin belirli meblâğlar (prim) ödeyerek sisteme üye olmaları yoluyla kurulur.

Vakıf Modeli

Sigorta şirketi, vakıf veya bağış sandığı gibi tüzel kişilik oluşturur. Katılımcılardan kurulan tüzel kişiliğe katkıda bulunmaları sağlanır.

Peer To Peer (P2P) Sigorta Modeli

P2P sigorta, sosyal ağlardaki arkadaşlarını, aile üyelerini veya benzer bağılıkları olan bireyleri birbirlerinin risklerinin paylaşmaları için bir araya getirmektedir.

TEŞEKKÜRLER

